

Debatt: Vänsterpartiet och tendensfrihet

Vänsterpartiets kongress avtog den av 150 medlemmar undertecknade motionen om ”Frihet med öppnare organisation och rätten att organisera sig i tendenser”. Detta är ett beslut som kommer att fungera som en hämsko för den debatt som är så viktig för att utarbeta, utveckla och förankra politiken bland V:s medlemmar och sympatisörer. En utvecklad partidemokrati som ger utrymme och svängrum för åsikter att brytas och tävla mot varandra är livsluft för en levande socialistisk vänster.

Vi har tidigare i 3 artikelsamlingar – [Vänsterpartiet, tidningen Revolution och SP, Debatten om V, Revolution och SP rullar vidare](#) och [Vänsterpartiet, Revolution och tendensfrihet](#)– tagit upp frågan om den s k tendensfriheten med anledning av den debatt som satte igång med anledning av att Vänsterpartiets partiledning tog beslut om att betrakta gruppen *Revolution* (tidigare *Avanti*) som ett ”konkurrerande parti” (vilket i klartext betyder att medlemskap i *Revolution* är oförenligt med medlemskap i V), samt de samtal som förts mellan V och Socialistiska Partiet om möjligheterna för SP:are att kollektivt eller individuellt gå med i V. Dessa artikelsamlingar innehåller även tips på andra texter som behandlar olika aspekter av problematiken.

I föreliggande artikelsamlingar ingår artiklar som direkt eller indirekt har att göra med kongressdebatten kring frågan. De två första texterna är motionen och partistyrelsens avvisande kommentar till denna. De övriga texterna diskuterar frågan. De flesta är ursprungligen publicerade på webbplatsen *Synapse* eller på vänsterpartiets hemsida i anslutning till kongressen. Dessutom ingår två artiklar från tidningen *Internationalen*.

Ytterligare synpunkter på debatten om s k tendensfrihet finns i flera kommentarer till V:s partikongress, vilka kommer att publiceras inom kort på marxistarkivet.

MF 19/5 2016

Innehåll

Motion till Vänsterpartiets kongress	1
Motionssvar: Beslutade av partistyrelsen 20 mars 2016	2
5 frågor till Marcus Zingmark om tendensfrihet inför V:s kongress	4
Tendensfrihet ger dynamik och mer interndemokrati	6
Häpnadsväckande om tendensfrihet	9
V-kongressen: Ingen tendensfrihet men nätverk	10
Arbetet för tendensfrihet fortsätter (intervju)	12

Motion till Vänsterpartiets kongress

Frihet med öppnare organisation och rätten att organisera sig i tendenser

Bakgrund

Vänsterpartiet har flera gånger valt, men också blivit tvungna, att se över sin roll som politiskt parti. Idag är vi ett socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund. Det är stora ambitioner och med tanke på vilka motståndare vi har som krampaktigt försöker försvara det kapitalistiska systemet så menar vi att vi behöver en bred rörelse som förbereder oss för uppgiften vi tagit på oss. Vi behöver ta tillvara på många olika idéströmningar och erfarenheter för att kunna agera med den bästa visionen, strategin, taktiken och med samlad styrka.

För att få bäst förutsättningar att utveckla idéer och vinna mark behöver vi titta på de partier och rörelser som gått före och lyckats. Erfarenheter från ett flertal moderna vänsterrörelser visar att öppnare organisationsformer skapat möjligheter att samla både unga som varit desillusionerade och frustrerade äldre som lämnat arbetarrörelsen i och med högervridningen under de senaste decennierna.

Inspiration och erfarenheter

Det finns gott om exempel på både nya och äldre partier som förändrats i en riktning där medlemmarna på olika sätt är fria att organisera sig i egna nätverk, kring olika politiska plattformar och i tendenser som företräder gemensamma åsiktsströmningar – populärt omnämnt som tendensfrihet.

Tyska Die Linke, danska Enhetslistan, spanska Podemos, grekiska Syriza, portugisiska Bloco de esquerda och brittiska Labourpartiet är några exempel på partier som på olika sätt öppnat sina rörelser med väldigt inspirerande resultat. **Låt oss ta inspiration och lärdom av de partier, som växer och som går sida vid sida med människor som kämpar för frihet och rättvisa!**

Principer och förhållningssätt

När vi öppnar organisationen och engagerar oss på fler sätt förutsätter det också att vi gemensamt förhåller oss till detta enligt vissa principer.

För att bli en bred och inkluderande rörelse behöver vi ta steg för att utveckla Vänsterpartiets organisation genom att demokratisera den ytterligare. De flesta moderna vänsterrörelser som växer idag är en mosaik av nätverk, tendenser och organisationer som samarbetar.

Med införandet av tendensfrihet rustas Vänsterpartiet med ett komplement till sin demokratiska process som gör att det bättre förmår att hantera skillnader inom organisationen. Genom att medlemmar tillåts att på ett organiserat och öppet vis hävda gemensamma ideologiska och politiska uppfattningar underlättas en öppen och konstruktiv debatt och **hela partiets energi tas tillvara.**

Utöver potentialen att bli ett bredare parti som lockar fler medlemmar så är vi övertygade om att detta kommer gynna utvecklingen av idéer. Att inte ta det här steget vore att hålla kvar vid en partikultur som riskerar att främja slutna och ohälsosamma metoder vilket i sin tur begränsar möjligheten att möta de stora utmaningar vi står inför idag.

Därför bör kongressen vidareutveckla den rätt Vänsterpartiets medlemmar har att engagera sig i nätverk genom att klargöra att såväl lokalt som internationellt engagemang i

åsiktsströmningar, tendenser och organisationer inte i sig är att betrakta som konkurrerande verksamhet, eller ett hinder för medlemskap. Detta förutsatt att engagemanget för Vänsterpartiet sker öppet och med respekt för partiets demokratiska beslut.

Mot bakgrund av framförda resonemang föreslår vi

att kongressen beslutar att gå till försvar för och utveckla den rätt Vänsterpartiets medlemmar har att engagera sig i nätverk genom att klargöra att engagemang i åsiktsströmningar, tendenser och organisationer inte är att betrakta som konkurrerande partier förutsatt att de verkar för Vänsterpartiet och arbetet i dessa sker öppet.

att kongressen beslutar om tillägg i stadgar efter §2 enligt följande:

“Medlemmar har rätt att forma och vara med i åsiktsströmningar, tendenser och organisationer inom partiet. Åsiktsströmningar, tendenser och organisationer har självbestämmande om metod och interna strukturer förutsatt att arbetet sker öppet och med respekt för partiets demokratiskt fattade beslut.”

Motionssvar: Beslutade av partistyrelsen 20 mars 2016

D1, D2, D3

I de tre motionerna föreslås samma tillägg till stadgarna, som handlar om att tillåta ”åsiktsströmningar, tendenser och organisationer inom partiet” med självbestämmande om metoder och interna strukturer. Motion D1 innehåller också en att-sats om att inte betrakta den sortens organisationer som konkurrerande partier. Motion D2 innehåller en andra att-sats om att ge partistyrelsen i uppdrag att utveckla riktlinjer kring tillägget i stadgan.

Stadgarna innehåller idag inga möjligheter att bilda organisationer inom Vänsterpartiet med andra målsättningar än dem vi har gemensamt.

De nätverk som finns i Vänsterpartiet är inte specifikt stadgereglade, men utgår från intresseområden och inte åsikter. Det finns en utbredd förståelse för att de kan spela en positiv roll genom att ta initiativ till att utveckla partiets politik. Däremot skulle det vara något helt annat att bilda ett nätverk i Vänsterpartiet som inte bygger på intresse för ett visst sakområde, utan står för en annan politisk linje än partiets.

Organisationer utanför Vänsterpartiet, med andra målsättningar, kan förstås också spela roll för partiets utveckling. Det är t.ex. inget konstigt om flera medlemmar i partiet som känner varandra genom Hyresgästföreningen skriver en motion till kongressen där de föreslår förändringar i partiets bostadspolitik i linje med Hyresgästföreningens. Vänsterpartiet behöver den sortens initiativ. Det skulle däremot börja bli problematiskt om en förening medvetet och organiserat började använda sina medlemmar i Vänsterpartiet för att förändra partiets ståndpunkt. Där förväntar vi oss att medlemmarna tydligt skiljer på sina roller.

De här resonemangen får förstås än större tyngd om projektet inte bara handlar om att förändra politiken i en viss sakfråga, utan hela Vänsterpartiets karaktär.

Det finns gott om forskning som visar hur gruppbildningar snabbt blir självförstärkande. Det behövs inte särskilt mycket för att vi ska sätta upp sociala staket och låta dem polarisera oss i stort och smått. Har vi väl en gruppbildning, tycker vi gärna bättre om de som är i den egna gruppen och sämre om de som är utanför. Vi lyssnar snart mer på den egna gruppen, medan vi har lättare att avfärda andra och dra dem över en kam.

Gruppbildning kan ta sig ganska destruktiva uttryck redan i en liten skala. Det kan t.ex. handla om en återkommande känsla av att vissa är med och andra inte, eller att en del pratat

ihop sig innan ett möte och inte längre är öppna för diskussionen.

Gruppbildning gör det också mycket svårare för oss att tillsammans använda dynamiken i åsiktsskillnader. Vi behöver bra diskussioner där alla är öppna för att byta ståndpunkt. Det bygger på att människor har ett starkt förtroende för varandra, även när de tycker olika i sak.

Grupper har en stark tendens att försämra det förtroendet. Ser vi den som säger tvärtom som en person utanför den egna gruppen, ligger det mycket närmare till hands att reagera med försvarsreflexer. Det driver oss mot att tappa proportionerna, taktisera eller t. o. m. strunta i fattade beslut.

Vi har länge tvärtom sett en positiv utveckling i partiet, där fler känner sig ansvariga för att vi har goda diskussioner där alla är med. Av 2015 års svenska partimedlemsundersökning (Ann-Kristin Kölln, Jonathan Polk, Göteborgs Universitet) framgår att Vänsterpartiet näst efter Feministiskt Initiativ är det parti där medlemmarna är mest nöjda med hur den interna demokratin fungerar.

I det arbete med konflikthantering som organisationsenheten driver idag är en av huvuduppgifterna att undvika att medlemmar som av någon anledning tycker olika gräver ner sig i skyttegravar. Vi vet att det snabbt blir självförstärkande. I de delar av organisationen där det en gång grävts skyttegravar, kan vi ofta se rester av det ett årtionde senare. En återkommande konsekvens vi ser är att det framförallt är kvinnor som försvinner från partiet där det finns långdragna konflikter.

Att börja dela upp partiet i mindre grupper efter åsikter skulle vara att gräva hela fältet fullt med skyttegravar. Den dag vi är riktigt oense, är det bara att kliva ner i dem.

De vänsterpartier som tillåter tendenser/fraktioner är i regel av två typer. Den ena är partier som bildats som sammanslagningar av flera mindre partier eller grupper (t.ex. grekiska Syriza).

Den andra typen är hårt centraliserade partier och grupper som kopierar organisationsmodellen i Sovjetunionens Kommunistiska Parti innan Stalins maktövertagande (ffa. trotskister).

Inget av detta gäller för Vänsterpartiets del. Erfarenheterna från dessa partimodeller är långt ifrån alltid positiva och de kan hur som helst inte överföras till partier med andra förutsättningar och historia.

Partistyrelsen har svårt att hitta något stöd för tanken att tendenser skulle vara en faktor som ger starkare partier. Det finns gott om exempel på stagnerande partier med tendenser, som Izquierda Unida i Spanien. Det finns också gott om framgångsrika vänsterpartier utan tendenser, som Vänstergröna på Island och Sinn Féin på Irland. Det som driver framgång verkar vara helt andra saker, som t.ex. en förmåga att tala så att folk begriper och knyta an till breda opinioner och intressen i samhället.

Motionerna lämnar en rad avgörande frågor obesvarade i förslaget till stadgeändring, trots att det är formulerat som ett skarpt förslag.

Motionerna vill att tendenserna ska ha självbestämmande om metod och interna strukturer. Betyder det att de kan ha styrelser? Att de kan arbeta utåtriktat parallellt med resten av partiet? Att de kan gå förbi internfeminismen?

Det finns många skäl till att vi i Vänsterpartiet beslutar tillsammans om vilka metoder och strukturer vi vill arbeta med. En del av poängen med att fatta beslut är att de ska genomföras. I en ideell organisation är det något som inte händer av sig själv, utan vi behöver göra det tillsammans. Säg att ett distrikt fattar beslut om en feministisk kampanj, medan en tendens

hellre ville arbeta med annat. Vad betyder det då att tendenserna ska arbeta ”med respekt för demokratiskt fattade beslut”? Är det fritt fram för tendensen att uppmuntra sina medlemmar att inte delta i kampanjen utan göra andra saker istället? Hur lite kan en tendens delta i Vänsterpartiets vanliga arbete?

Ett annat frågetecken är vad det betyder att tendenserna ska arbeta öppet. Betyder det att alla möten ska vara öppna för alla vänsterpartister? Att tendenserna ska skicka ut sina protokoll till resten av partiet? Att de ska redovisa sin verksamhet inför t.ex. årskonferenser på samma sätt som andra valda grupper i Vänsterpartiet? Att de ska ha medlemslistor som är öppna att se för resten av partiet?

En del av kärnan i Vänsterpartiets demokratiska struktur är att alltid göra det möjligt för medlemmarna att utkräva ansvar. Säg att många medlemmar i Vänsterpartiet upplever att en vald företrädare i en tendens beter sig oansvarigt. Finns det några sätt för dem att påverka det, med mindre än en uteslutning?

Vänsterpartiet utgår från att enskilda parlamentariker arbetar tillsammans med partiet och företräder de linjer vi beslutat demokratiskt. Hur skulle det påverkas i en situation där t.ex. en riksdagsledamot också är medlem i en tendens? Kommer inte tendensens medlemmar ha en förväntning på att den ledamoten ibland ska driva den linje de själva röstat fram? Skulle riksdagsgruppen behöva hitta ett utskott till den ledamoten där tendensen inte har några skilda åsikter från Vänsterpartiet?

Mycket av det internfeministiska arbete vi har drivit har handlat om att förändra maktförhållandena inte bara i det formella, utan också i de informella strukturerna. Hur skulle det arbetet drivas i ett parti med självbestämmande tendenser? Risken är uppenbar att tendenser plötsligt ger en helt ny spelplan för den könsmaktsordning vi försöker motverka i partiet.

Partistyrelsens uppfattning är att de här frågorna tillsammans pekar mot en tydlig slutsats: grupperingar, tendenser och fraktioner efter åsikter skulle resultera i en lång rad organisatoriska och politiska problem.

Partistyrelsen är helt överens med det mål som sätts upp i motionerna om att bredda Vänsterpartiet. Det ska vara enkelt och roligt att vara med i Vänsterpartiet. Många fler än idag behöver kunna känna att de hör hemma på ett vänsterpartimöte. Det ska vara en av det här partiets styrkor att det hela tiden är fullt av politiska perspektiv som bryts mot varandra och driver fram nya, bättre synsätt och förslag.

Det behöver vi göra med en organisation som kan fortsätta att stärka förtroendet mellan alla som är med i Vänsterpartiet. Motionerna skulle dra åt andra hållet.

Partistyrelsen föreslår att motionerna D1, D2 och D3 avslås

5 frågor till Marcus Zingmark om tendensfrihet inför V:s kongress

Jonas Karlsson

Ur *Synapse* 12/4 2016

Partistyrelsen har yrkat avslag på alla motioner om tendensfrihet till partikongressen. Synapze har talat med Marcus Zingmark som har varit koordinator för motionen ”Bred och enad rörelse” som förespråkar tendensfrihet och skrivits under av 150 medlemmar och fem partiföreningar.

1. Vad anser du om att partistyrelsen yrkar avslag på motionen?

– Jag tycker det är synd att partistyrelsen tar så stark ställning mot att vi ska få organisera oss i åsiktsströmningar. Inte nog med att partistyrelsen inte vill gå till försvar för rätten att göra det, de motsäger att vi ens får organisera oss i åsiktsströmningar.

Jämför det med den reservation Emma Wallrup lämnat i partistyrelsen på motion D2. Wallrup argumenterar för att vi inom nuvarande stadgar bör ha rätten att engagera oss i åsiktsströmningar, en pragmatisk hållning som till skillnad från partistyrelsens svar menar att vi ska ha högt till tak i partiet i praktiken, inte bara som floskel.

2. Partistyrelsen hänvisar till att partierna Vänstergröna på Island och Sinn Féin på Irland är framgångsrika utan tendensfrihet. Vad anser du om dessa exempel?

– Jag tycker det är intressant att partistyrelsen tar två exempel på länder med relativt små befolkningar, med väldigt specifika förhållanden, när de förklarar framgångar för partier som inte har tendensfrihet. Island med en befolkning på strax över 300 000 och Irland har sin historia av att vara ockuperat och en minst sagt komplicerad relation mellan olika partier. Jag har svårt att se hur deras organisationskultur skulle vara särskilt relevant för oss, jämfört med inspirerande exempel som vi i motionen lyft från Danmark, Spanien, Tyskland med flera. Jag är personligen inspireras av lite andra exempel än Sinn Féin och de Vänstergröna och jag tror inte vi bör dra allt för långtgående slutsatser av enskilda partiets framgångar.

Jag vet att partistyrelsen, liksom vi som skrivit motionen, vet att avgörande för om vänstern i något land ska göra framsteg är att göra sig relevanta. Med den insikten tycker jag ändå det är viktigt att ta lärdom av de moderna vänsterrörelser runt om i världen som dragit lärdom av allt för instängda organisationskulturer men som nu samlar fler - vilket möjliggörs genom att tillåta åsiktsströmningar.

3. Hur ser du på möjligheten att vinna stöd för motionen på kongressen?

– Jag tror att stödet för att vi ska ha det högt till tak i Vänsterpartiet är utbrett, och likaså stödet för att vi ska få utveckla idéer tillsammans på annan grund än utifrån vilken partiförening eller distrikt vi tillhör. Det är en utmaning att partistyrelsen väljer att ta så stark ställning mot motionen men jag har tillit till att vi får en intressant diskussion som ökar förståelsen för rätten att organisera sig i åsiktsströmningar. Min förhoppning är att diskussionen leder till att vi tar hem detta. Motionen är den första på hela kongressen, så det gäller att kongressombuden är ordentligt uppvärmda.

4. Vad är fördelarna med att tillåta åsiktsströmningar och tendenser?

– Bäst vore om det överhuvudtaget inte reglerades. Jag ser i och för sig inte hur det skulle vara reglerat i stadgar idag så jag är förvånad över partistyrelsens svar.

Nu när jag läst partistyrelsens svar, och även tagit del av dokumentet "Konsten att välja ett parti" som verkställande utskottet presenterade för partistyrelsen i höst, då ser jag motionen som ett försvar för fri opinionsbildning i partiet.

Vänd på det: hur hade det varit om vi konstaterar att vi inte får organisera oss på annan grund än partiförening och distrikt för att tillsammans kunna påverka partiet?

En klar fördel med att försvara rätten att organisera sig i åsiktsströmningar är att medlemmar runt om i landet som kanske inte har stort stöd i enskilda frågor i sin partiförening kan hitta en åsiktsgemenskap med partikamrater runtom i landet, och därigenom skapa opinion för att gå gehör för sin linje.

Idag är vi väldigt låsta till geografiska avgränsningar, och med partistyrelsens tolkning så cementeras detta på ett sätt som jag tror gör att vi blir oförmögna att ta tillvara på energin hos nuvarande och framtida medlemmar.

5. Vad skulle tendensfrihet betyda för Vänsterpartiet?

– Vänsterpartiet grundades bland annat mot bakgrund av att man protesterade mot munkorgsstadgan där man gick till försvar för partiminoritets rätt att få stå upp för sin linje, det tycker jag är en stolt tradition att slå vakt om. Det finns senare en lång historia där vi i partiet befäst en mer centralistisk och toppstyrd organisation där vi haft svårt att hantera interna konflikter och oppositionella linjer.

Genom att slå vakt om rätten att organisera sig i åsiktsströmningar så slår vi vakt om arbetarrörelsens stolta tidiga år, och bryter med den dåliga partikultur som sen kom att utvecklas.

Framförallt så kan vi ha en organisationsform att växa i, där olika linjer i frågor kan samexistera, men där vi samarbetar för ett större gemensamt mål.

Tendensfrihet ger dynamik och mer interndemokrati

Jenny Gustafson och Jonas Karlsson

Ur *Synapse* 1/5 2016

En av de mest omdebatterade motionerna inför Vänsterpartiets kongress i Örebro 5-8 maj handlar om att öppna upp partiet och tillåta tendensfrihet. Motionen "Enad rörelse" [allra först ovan] har skrivits under av 150 partimedlemmar och fem partiföreningar. Partistyrelsen väljer dock att yrka avslag i sitt motionssvar [se ovan]. Jenny Gustafson (V) Lund och Jonas Karlsson (V) Uppsala bemöter här partistyrelsens resonemang. En kortare version finns på Vänsterpartiets [debattsida](#).

Förväntansfulla klickade vi oss in på kongressidan när det annonserats att partistyrelsens motionssvar presenterats. Med viss förvåning såg vi att svaret till den motion vi skrivit under innehöll flera missuppfattningar om hur ett parti med mer frihet och interndemokrati kan fungera i praktiken. Vi ska därför ta tillfället i akt att ge vår syn på frågan.

Men först: I valet 2014 fick Vänsterpartiet 5,7 procent samtidigt som rasisterna gick framåt och är mer än dubbelt så stora som oss. Vi måste nu växa och besegra extremhögern, förändra samhället i grunden och samtidigt ta oss an världens verkliga ödesfrågor, miljön och ojämlikheten.

De vänsterpartier runt om i Europa som har gått framåt använder sig av öppnare organisationsstrukturer. Till exempel: Spanska Podemos, danska Enhedslisten, portugisiska Bloco de esquerda, grekiska Syriza, tyska Die Linke, HDP i Turkiet. Inte heller den dynamik som uppstått runt Jeremy Corbyn eller Bernie Sanders hade varit möjlig utan varianter av det som i praktiken kan kallas tendensfrihet, det vill säga möjligheten att lägga fram ett program som skiljer sig från partiets i stort. Dessa rörelser har återgått till en organisationsmodell i samma anda som den tidiga arbetarrörelsen. Vi vill också passa på att påminna partistyrelsen och alla partiets medlemmar och sympatisörer om att Vänsterpartiet bildades just som en konsekvens av den så kallade munkorgsstadgan i Socialdemokraterna. Vårt parti föddes till försvar för en öppen organisation.

Fördelarna med tendensfrihet

Fördelarna med tendensfrihet är otvivelaktigt mer dynamik, särskilt i händelserika tider där samhället står inför stora förändringar. Ett brett parti kan inte stanna vid rättigheten att en enskild medlem enbart får ge uttryck för sina synpunkter, det måste också finnas en praktisk möjlighet att effektivt föra upp dem på agendan internt. Engagemanget ökar när ens åsikter tas på allvar. Tendensfrihet skapar därför större engagemang och gör att fler känner sig hemma i partiet. Vårt parti borde inte vara rädd för diskussionen, men sanningen är att det idag

antagligen är svårt att hitta något vänsterparti i Europa där det är tystare än hos oss i debatten. Vi borde ta tillvara på allt engagemang, all den kunskap och allt det driv som finns hos våra medlemmar. Då måste det också ges verklig möjlighet att bygga opinion för sina åsikter, annars blir partiet för många bara en stor koloss som blir extremt svår att påverka.

Tendensfrihet gör det lättare för minoritetsuppfattningar att göra sig hörda. Tendensfrihet gör att de som normalt sett har svårt att göra sig hörda kan göra det tillsammans. Tendensfrihet gör att fokus handlar om politik och åsikter istället för person och intriger. Vi har en struktur som kan liknas vid att vi tillåter en person att gå och demonstrera för sin åsikt, men inte en sammankomst med 10 personer. Tänk om samhället var organiserat så: "Det blir för mycket tjafs att tillåta folksamlingar". Motargumentet att dessa personer istället kan gå med i ett annat parti förkastar vi. Enade vi stå, söndrade vi falla. Vi tror att Vänsterpartiet skulle kunna omfatta fler olika åsikter och riktningar, i enlighet med den tidiga arbetarrörelsen och framgångsrika partier i Europa idag. Att tillåta mångfald är en förutsättning för enighet och verklig styrka.

Är PS exempel i motionssvaret bra?

PS lyfter fram två partier som inte har tendensfrihet som argument för att tendensfrihet i sig inte har något med framgång att göra. För det första är tendensfrihet givetvis inte den ENDA faktorn bakom framgång, men en synnerligen viktig ingrediens. PS pekar på Vänstergröna på Island och irländska Sinn Féin som exempel på framgångsrika partier utan tendensfrihet. Det är mindre lyckade exempel. Island är ett land med en befolkning på 300 000 personer, med några oerhört turbulenta år bakom sig och där Piratpartiet i flera opinionsmätningar nu är största parti. Dessutom backade Vänstergröna med 11 procent (!) i senaste valet. Irland är med sin särskilda historia också ett extremt specialexempel. Dessutom har vi svårt att tro att PS på allvar ser det hierarkiska Sinn Féin som ett föredöme, ett parti som ironiskt nog har splittrats åtskilliga gånger bara sedan 1980-talet och där samma partiledare innehaft högsta posten i 33 år. Det är istället mycket möjligt att en radikalare politik och en öppnare partistruktur hade skapat möjligheter att växa betydligt. Istället har det de senaste två åren skapats två oberoende vänsterpartier som nu har representation i parlamentet.

PS erkänner sedan att våra stadgar inte säger något om vare sig tendenser eller de intresse- nätverk som finns inom partiet, och som är sanktionerade av PS. Allt vore frid och fröjd om inte PS under hösten börjat ifrågasätta till exempel Socialistiska Nätverket, en liten grupp medlemmar som varit med i partiet under många år och som framstår som helt lojala med partiet. En rimligare hållning än motionssvaret vore att öppna dörren och säga "välkomna, kul att ni är här", istället för att stänga den. En pragmatisk hållning finns i Podemos, där tendensfrihet inte finns inskrivet i stadgarna, men där man erkänt det i praktiken.

Sedan kommer vi till ytterligare några missförstånd som är viktiga att reda ut. Partistyrelsen menar att det vore problematiskt om en förening "organiserat började använda sina medlemmar i Vänsterpartiet för att förändra partiets ståndpunkt". Som exempel används Hyresgästföreningen. Man kan fråga sig om detta verkligen kommer att ske? Att partier och intresseorganisationer UTANFÖR Vänsterpartiet organiserat skulle försöka förändra vårt partis politik känns minst sagt långsökt. Det vore en annan femma om Hyresgästföreningen anslöt sig till Vänsterpartiet i en allians. Det vore i så fall givetvis en fantastisk förstärkning. Men det är ju inte alls det vi talar om, och det är inget troligt scenario i nuläget. Det klingar istället som det gamla argumentet att flerpartisystem inte ska tillåtas på grund av att utländsk makt kan använda det för sina egna syften. Inga jämförelser i övrigt. Dessutom ges partistyrelsen avgörande tolkningsutrymme i bedömningen och motionen statuerar att en förutsättning är att tendensen "verkar för Vänsterpartiet och arbetet i dessa sker öppet". Lika självklart som det idag är för demokratiska vänsterpartier med flerpartisystem, lika självklart borde det vara med verklig pluralism inom partierna.

Vilka känslor ska vi låta styra våra beslut?

I motionssvaret uppvisas också en rädsla att en större intern frihet till organisering ska leda till gruppbildning där medlemmar isolerar sig och inte längre skulle vara öppna för diskussion, utan istället polarisera. Låt oss vara ärliga, det finns alltid en risk. Men vi tror att ett öppet och tillitsfullt parti med öppen diskussion är långt effektivare för att hantera åsiktsskillnader än när locket läggs på. Vårt parti har, trots att tendenser inte varit tillåtna en lång historia av ”avknoppningar”. Vi ska inte låta rädsla styra våra viktiga strategiska val. Fördelen med tendensfrihet är att eventuella konflikter blir öppna, tydliga och politiska – istället för att leda till intriger, baktalande och personkonflikter.

Och trots allt har inte de partier vi räknat upp ovan kollapsat. I slutändan är dessutom konflikt och dynamik betydligt bättre än instängd frustration och stagnation.

Partistyrelsen har rätt i att många av de partier som idag har tendensfrihet är sammanslagningar av mindre partier och grupper och nämner Syriza. Men inom den grekiska vänstern började praktiserandet av tendensfrihet långt tidigare än så. Redan på 80-talet infördes det i KKE-inrikes och blev efter några år en självklar del av organisationsdemokratien i Synaspismos som formellt blev ett parti 1991 och som sedan kom att utgöra den största beståndsdel av koalitionen Syriza, som senare också blev ett enhetligt parti. Att det sedan finns mycket små trotskistiska partier med tendensfrihet är knappast ett bärande argument mot att tendensfrihet inte spelat roll i den långa raden av framgångsrika exempel vi pekat på. Den korrekta bedömningen verkar istället vara att tendensfrihet skapar bättre förutsättningar för att masspartier ska kunna växa snabbt i situationer av snabb politisk förändring i ett land, till exempel vid ekonomiska eller politiska kriser.

Motionssvaret avslutas med en lång rad frågor. Eftersom vi trots allt har stor tillit till PS så lämnar motionen avgörande befogenheter till PS i fråga om praktiska bedömningar. Men vi kan intyga att vi anser att internfeminismen ska gälla även i tendenser. Framför allt är motionen en viktig markering att tendenser som verkar för Vänsterpartiet och där arbetet sker öppet ska vara tillåtna. Hade vi gått in på att i detalj reglera tendensfriheten hade det blivit byråkratiskt och dessutom med stor sannolikhet en diskussion som fastnat i detaljer. Detta kan vi ta på nästa kongress när vi har konkreta erfarenheter av vad som funkar bra och vad som eventuellt behöver tydliggöras. Och funkar det inte bra alls kan kongressen trots allt fatta ett nytt beslut och riva upp detta kongressbeslut.

Vi är övertygade om att Vänsterpartiet för eller senare kommer besluta sig för den organisationsmodell som var själva anledningen till att vårt parti en gång i tiden bildades. Om inte på denna kongress så på nästa. Men varför vänta, för att vinna måste vi ibland lägga ängsligheten åt sidan och testa något nytt. Och ju förr desto bättre, framför våra fötter ligger en hel värld som vi ska vinna. Då gäller det att ta tillvara all kraft hos de som sympatiserar med vänstern – för en bred och enad rörelse. Till dig som är kongressombud – rösta för motionen på kongressen, släpp loss dynamiken i partiet.

Jenny Gustafson, (V) Lund
Jonas Karlsson, (V) Uppsala

Häpnadsväckande om tendensfrihet

Håkan Blomqvist

Ur *Internationalen* 5/5 2016

Vänsterpartiets partistyreelse ser inga som helst fördelar med en pluralistisk organisationsmodell. Håkan Blomqvist förundras över bristen på förståelse för vad tendensfrihet egentligen betyder.

Men kan detta verkligen vara representativt för Vänsterpartiets ledning? I utlåtandet (20 mars) över kongressmotionerna om så kallad tendensfrihet meddelar partistyrelsen att det inte går för sig ”att bilda ett nätverk” i Vänsterpartiet som ”står för en annan politisk linje än partiets”. Bortsett ifrån den repressiva Komintern-tonen, är det alltså otillåtet att tillsammans med andra försöka förändra partiets politiska inriktning?

Kanske är detta bara en ”slip of the pen” från en skribent som råkat gå i barndom och levererat en ganska häpnadsväckande formulering för ett demokratiskt parti på 2000-talet. För vem kan överhuvudtaget föreställa sig att det idag, med internet och sociala media går att förhindra utvecklingen av ”nätverk” där meningensfränder pratar ihop sig och försöker övertyga andra? Och vem kan allvarligt vilja förhindra det? Ja, hur skulle det förhindras? Genom en intern tjeka?

Nej, alla vet att medlemmar i ett demokratiskt parti öppet, fritt och tillsammans måste kunna verka för att utveckla och förändra ”partiets politiska linje”, ja även partiets ”karaktär”, som utlåtandet tycks rysa inför. Annars skruppnar det hela ihop till en byråkratiserad och fantasilös ja-sägarstruktur – alternativt en despotisk slagordsmaskin.

Naturligtvis går det inte att skilja på ”intresseområden”, där medlemmarna enligt utlåtandet får organisera sig, och ”åsikter” där detta inte är tillåtet. En sådan 1800-talsmässig åtskillnad mellan en slags objektivt intresse och subjektiv viljeinriktning är ju inte bara meningslös utan omöjlig att upprätthålla. Vilket också utlåtandet egentligen inser i det egendomliga avsnittet om medlemmar i Hyresgästföreningen som tydligen får bilda nätverk internt (intresse) och föreslå förändringar i partiets bostadspolitik (åsikt). Men inte som en slags bulvaner för hyresgäströrelsen ”förändra partiets ståndpunkt”, utan vara noga med att skilja ”på sina roller”.

Denna tankeoreda blir ju än mer förvirrad om den skulle handla om medlemmars ”intresse” kring miljö och omsorg, för att inte tala om identitet, sexualitet och andra mänskliga områden. Kaoset i identitetsdebatten är naturligtvis det klaraste exemplet på hur intresse och politik inte går att skilja åt. En partiledning som då ska avgöra vad som är ”intresse” och vad som är ”åsikt” har knappast någon avundsvärd uppgift.

Orsaken till de något pinsamma formuleringarna är att partistyrelsen inte vet att handskas med förslagen om att förändra stadgarna i riktning mot ett bredare pluralistiskt parti där olika riktningar samverkar på ett gemensamt program. Det vill säga den typ av modernt inkluderande vänsterparti som idag utvecklas på så många håll i världen.

Att, som utlåtandet hävdar, det bara är två typer av vänsterpartier som tillåter tendenser är kanske mer okunnighet än demagogi. Naturligtvis är det inte bara senkomna sammanslagningar som Syriza och ”hårt centraliserade partier och grupper som kopierar organisationsmodellen i Sovjetunionens Kommunistiska Parti innan Stalins maktövertagande (framför allt trotskister)” som tillåter medlemmarna att tillsammans organisera strömningar och opinioner. Det är i själva verket en ganska normal och ofrånkomlig praktik i partier som söker växande bredd. Att tyska Die Linke eller brittiska Labour med så olika historia välkomnar olika åsiktsströmningar är inte för att de är lösliga fronter eller ”trotskister” utan för att de söker

förena den reellt existerande pluralismen inom vänstern och arbetarrörelsen.

Istället för att psykologisera om (nog så väsentliga) gruppdynamiker – som ju förstås även gäller för ”intresse”-formeringar, partistyreiser, lokalföreningar, kompisgrupper osv – och att lite ohederligt eller gåtfullt vända internfeministiskt arbete mot möjligheten av åsiktsströmningar, (varför skulle överhuvudtaget dessa stå i motsättning till varandra?), kunde partistyrelsen tagit hela saken direkt vid hornen och bejakat huvudinriktningen.

Självklart har medlemmarna rätt att gå samman för att driva olika åsikter. Något annat vore omöjligt i ett demokratiskt parti. Men var sätter vi gränserna – och hur? Så här har de gjort på andra håll i Europa och världen. Så här har de löst frågor om majoritetsbeslut och representation, det interna och externa, om tendensstillhörighet och enskildas rättigheter, om öppen redovisning, om lojalitet och frihet osv. Det finns ju uppsjöar av erfarenheter som kan ge svar på de lite provinsiella frågor utlåtandet ställer till motionärerna. Alla modeller är inte lika och alla kanske inte passar våra organisationstraditioner och möjligheter.

Men att så slarvigt slå igen dörren för kollektiv åsiktsbildning, idédebatt och påverkan i ett vänsterparti som även partistyrelsen vill bredda, är tyvärr ingen löftesrik början.

V-kongressen: Ingen tendensfrihet men nätverk

Jonas Karlsson

Ur *Synapse* 11/5 2016

*Runt tio kongressombud talade för motionen om tendensfrihet och en enad rörelse.
Foto: Jonas Karlsson*

Vänsterpartiets kongress i Örebro 5-8 maj behandlade flera motioner om tendensfrihet såsom den om en bred och enad rörelse [se ovan] som med styrka skulle kunna ta upp kampen mot högern och rasisterna. Trots att runt tio ombud argumenterade för motionen lyckades den inte vinna en majoritet utan avlogs av kongressen.

I diskussionen efteråt har flera kamrater ifrågasatt om ordet tendensfrihet inte stälpte mer än det hjälpte. Ordet är historiskt för många associerat med ”trotskistiska” organisationers interna struktur.

Jag tror att ett annat ord visserligen hade gett kortsiktiga fördelar, men på lång sikt varit sämre. Om vi hade valt ett annat ord är risken också uppenbar att vi ändå fått ordet tendensfrihet slängt i ansiktet på oss och blivit anklagade för att inte tala klarspråk. Då är det bättre att ”äga” ordet. Ännu tyngre vägande är det faktum att tendensfrihet faktiskt är det ord som bäst förklarar de organisatoriska skillnaderna mellan ett parti som Vänsterpartiet i Sverige och den ”nya vänstern” i Europa som Podemos, Syriza, Enhedslisten, Die Linke, Bloco de Esquerda, HDP och så vidare. Med ett annat ordval hade bemötandet kunna bli att vi redan är som dessa framgångsrika partier, i någon valfri aspekt. Slutligen har, tror jag, ordet tendensfrihet avdramatiserats genom motionen och kampanjen inför kongressen. De som ännu inte är övertygade, men dock nyfikna, har ett ord att förhålla sig till och undersöka vidare. Det är ett frö som kommer gro.

Hade motionen istället använt ett annat ord och fokuserat på att öka den interna demokratin hade de internationella exemplen riskerat att missas. Det är inte heller säkert att en majoritet medlemmar och kongressombud i partiet upplever att interndemokratin i partiet måste utvecklas. Har man inget att jämföra med är man ofta nöjd som det är eller ialla fall beredd att acceptera det.

Själva kongressdebatten var ungefär som förväntat. (Den kan ses [här](#) från cirka 36.00 min) Partistyrelsen gick in med tungt artilleri och Hans Linde som höll inledningsanförandet för partistyrelsens räkning innan organisations- och stadgemotioner behandlades, sparade inte på krutet. Det enda internationella hälsningsanförandet var från Vänstergröna på Island, ett av partistyrelsens två motargument i sitt motionssvar. Det var nog knappast en slump att just Vänstergröna var uppe på scenen istället för till exempel Podemos.

Många kongressombud gick också upp och yrkade på avslag på motionen, många med argumentet att de var rädda för splittring. (I själva verket är det givetvis tvärt om, att förvägra en bred och enad rörelse är i sig att splittra oss.) En stor del av motargumenten sköt också förbi målet och handlade om vikten av att majoritetsbeslut ska följas. I mitt tycke är det en helt annan diskussion och är heller inget motionen heller argumenterade emot, utan den föreskrev ”respekt för partiets demokratiskt fattade beslut”.

Motionen hade dock kunnat vara tydligare och stycket ”Åsiktsströmningar, tendenser och organisationer har självbestämmande om metod och interna strukturer förutsatt att arbetet sker öppet..” hade tjänat på att vara enklare formulerat.

Intressant är annars nätverken som finns i partiet (som för övrigt ej nämns i stadgarna). Det finns bland annat ett fackligt-politiskt nätverk och ett kvinnonätverk. Kongressen godkände också det ”rasifierade nätverket” som grundar sig på identitet. Den sistnämnda är en grupp som verkar för att förändra partiets politik i konkreta frågor, som skriver motioner tillsammans i nätverkets namn och som i vissa fall haft förmöten inför kongressen. Partistyrelsen har inte ifrågasatt detta och tillåter alltså att nätverken får försöka påverka partiets politik. Att skilja på nätverk baserade på identitet och intresseområden och på åsikter är minst sagt svårt, för att inte säga praktiskt omöjligt. (Läs gärna denna utmärkta artikel på ämnet. [syftar på Håkan Blomqvists artikel som finns ovan]) Självklart finns även i dessa nätverk åsikter som inte med automatik delas av alla inom samma intresseområde. Sedan finns det självklart informella nätverk inom partiet, konstigt vore annars. Vår åsikt är att det är bättre om dessa är öppna och transparenta. Det återstår att se hur partiet utvecklas framöver och vilken hållning partistyrelsen har.

Jonas Sjöstedt uttryckte i sitt [avslutningstal](#) på kongressen att motionen väckt många viktiga frågor som vi ska fortsätta ställa oss och att Vänsterpartiets uppgift är att bli större, bredare och öppnare. Det låter förhoppningsfullt men det återstår att se hur partistyrelsen agerar i praktiken. Det står dock klart att många medlemmar motsäger sig uteslutningar på politisk grund och istället är beredda att kämpa för ett bredare och öppnare parti som med kraft kan ta sig an kampen mot högern. Till nästa kongress kommer det också garanterat läggas fler förslag hur partiets interndemokrati kan stärkas.

Arbetet för tendensfrihet fortsätter (intervju)

Per Leander

Ur *Internationalen* 13/5 2016

Gunnar Westin, Vänsterpartiet

V-kongressen röstade ner en omdiskuterad motion om tendensfrihet inom partiet. En av dem som hade kämpat för att få igenom motionen var Gunnar Westin, kongressombud för branschföreningarna i Stor Stockholm.

– Jag tycker ändå att vi lyckades påpeka saker som partistyrelsen hade svårt att bemöta. Som frågan om hur man ska få bedriva opinionsbildning i partiet. Logiken i ett demokratiskt parti är att medlemmar som enas i vissa frågor måste få sluta sig samman, utan att dömas ut på förhand som konkurrerande verksamhet, säger han.

– Ledningen tog upp trötta motargument som att ”det får inte finnas andra partier i partiet”. Sen var det vissa inlägg som andas unken stalinism och misstankar mot ”trotskister”, vilket visar vilken attityd vissa har i den här frågan. Men den attityden var inte representativ för majoriteten på kongressen.

Gunnar Westin är ändå nöjd med det arbete som de som ville få igenom motionen om tendensfrihet bedrev inför kongressen.

– Vi bjöd in alla som ville vara med att samarbeta och diskutera för att skriva motionen och drev debatten helt offentligt på nätet. Vi har visat att vi var långt ifrån en grupp som konspirerade i smyg, utan att vi verkar som en opinionsströmning för att försöka vinna majoriteten

med bra argument. Vi statuerade ett exempel och jag tror att det här är en fråga som kommer att tas upp igen och att fler kommer att ansluta sig till vår uppfattning, säger han.

– Även om vi inte vann frågan om tendensfrihet känner jag att vi flyttade fram positionerna och satte oss lite i respekt. Det märktes bland annat i Jonas Sjöstedts avslutningstal där han gav oss lite av ett erkännande genom att säga att Vänsterpartiet behöver bli ett bredare och öppnare parti, säger Gunnar Westin.

– Vi som har slagits för den här motionen enas i att vi tycker att Vänsterpartiet måste bli ett ännu tydligare oppositionsparti, och det är det många som håller med oss om. Vi har mycket att vinna på att fortsätta att verka i Vänsterpartiet.

Andra frågor som kongressen fick igenom som Gunnar Westin tycker var bra, är bland annat att partistyrelsen ska utreda 6-timmars arbetsdag med bibehållen lön, verka för förbud mot bemanningsföretag, samt stärka det fackliga arbetet inom partiet.

Ett annat viktigt beslut var att partiledningen mycket tidigare måste skicka ut motionerna till deltagarna innan kongressen börjar.

– I dagsläget har vi för kort tid på oss att läsa motionerna. Det är omöjligt att sätta sig in i 700 motioner strax innan kongressen ska börja. Så det är ett steg i rätt riktning för att demokratisera partiet och öka medlemmarnas inflytande inför kongressen, säger Gunnar Westin.